

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ І ДОСЛІДНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЄС- СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО
В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ЗМІН І БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ:
МОЖЛИВОСТІ ТА НОВІ ФОРМАТИ СПІВПРАЦІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
У РАМКАХ ПРОЄКТУ
«ЄС-СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО: МАЙБУТНІ ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ СПІЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ
АКАДЕМІЧНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ В УКРАЇНІ»
620395-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-SUPPA-EU-EaP

Чернівці
6-7 червня 2024 р.

*За повного або часткового використання матеріалів збірника
посилання на видання обов'язкове.*

*Матеріали надруковані методом прямого відтворення тексту,
наданого авторами, які несуть відповідальність за його
достовірність, зміст і стилістику, за правильне цитування джерел
та посилання на них.*

*Організаційний комітет не несе відповідальності за погляди,
висловлені авторами матеріалів.*

ЄС- СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО В УМОВАХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ЗМІН І БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ: МОЖЛИВОСТІ ТА НОВІ ФОРМАТИ СПІВПРАЦІ: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 6-7 червня 2024 р.). – Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції; Київ. 2024. – 174 с.

У збірнику вміщені тези учасників міжнародної науково-практичної конференції, метою якої було: сприяти поглибленому вивченню ключових досягнень у діяльності Східного партнерства та ґрунтовній дискусії щодо його подальших змін і перспектив трансформацій в умовах нових геополітичних і безпекових реалій; стимулювати обмін здобутим досвідом, генеруванню нових ідей та започаткування інноваційних проєктів, спрямованих на ефективне використання переваг взаємодії з ЄС для протидії повномасштабній збройній агресії росії проти України; забезпечити академічну комунікативну платформу для обміну думками, здійснення аналізу поточного стану та осмислення внеску Східного партнерства для розбудови конструктивної взаємодії учасників цієї ініціативи.

Збірник матеріалів підготовлено та видано за кошти проєкту Асоціації: «ЄС-Східне партнерство: майбутні шляхи активізації спільних ініціатив академічних та громадських спільнот в Україні» 620395-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-SUPPA-EU-EaP, що здійснюється за підтримки Програми Еразмус+ на прямих ім. Жана Монне.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflect the view of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Збірник розміщено на сайті: aprei.com.ua

© Українська Асоціація Викладачів
і Дослідників Європейської Інтеграції, 2024

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ КРАЇН СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА: ВІД ФОРМАТУ СУСІДСТВА ДО ПОВНОПРАВНОГО ЧЛЕНСТВА	6
Anatoliy Kruglashov UKRAINE ON THE WAY FROM PARTNERSHIP TO THE MEMBERSHIP OF THE EU	6
Ігор Тодоров СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	10
Elena Condorachi REPUBLIC OF MOLDOVA: JOURNEY TO EUROPE – A TALE OF ASPIRATION AND TRANSFORMATION WITHOUT BORDERS	14
Olga Borysowa, Denys Rudnik DIE ERWEITERUNGS- UND VERTIEFUNG MODELLE FÜR EUROPÄISCHE UNION	20
Ярина Турчин, Ольга Івасечко, Олег Цебенко СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНА-ЄС У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ «GLOBAL GATEWAY»	25
Леся Корольчук РОЛЬ ІНІЦІАТИВИ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	29
Daryna Dvornichenko WOMEN’S PARTICIPATION IN POLITICS IN GEORGIA, MOLDOVA AND UKRAINE	33
Наталія Нечаєва-Юрійчук ВИБОРИ-2024 ЯК ВИКЛИК ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ІНТЕГРАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ГРУЗІЇ ТА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА)	37
Євгенія Юрійчук, Олександр Фесенко ЦИФРОВІЗАЦІЯ ВИБОРІВ І РЕФЕРЕНДУМІВ В УКРАЇНІ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	42
Василь Зеленко, Наталія Зеленко СИСТЕМА КООРДИНАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ЄС ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРИЄДНАННЯ УКРАЇНИ	46
Оксана Бондар-Підгурська, Віталій Донченко, Лутфі Аблякімов ПРІОРИТЕТИ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ПЛАЦДАРМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ ІНДУСТРІЇ 4.0 ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ	50
Andrei Gustiuc, Ludmila Gustiuc INSTITUTIONAL INTEGRITY AND ANTI-CORRUPTION PRACTICES – CHALLENGES TO THE NATIONAL SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA AT THE OPENING STAGE OF NEGOTIATIONS FOR ACCESSION TO THE EUROPEAN UNION	54
Lilia Gîrla, Mariana Grama CRIMINAL MISDEEDS OF EXTREMISM AND TERRORISM IN THE STRUCTURE OF CRIMINAL LAW OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA	62

Irina Gavzer Ion INNOVATIVE METHODOLOGIES IN INVESTIGATING AND COUNTERING HUMAN TRAFFICKING: PERSPECTIVES FOR EU-EAST COOPERATION	66
Doina-Cezara Galan LEGISLATIVE MODELS FOR CRIMINALISING SEXUAL OFFENCES INTERNATIONALLY	70
Renița Gheorghe THE APPLICATION OF THE MARGIN OF APPRECIATION DOCTRINE IN CRIMINAL LAW	74

РОЗДІЛ 2

АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ: РОЛЬ ЄС ТА СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА У ПРОТИСТОЯННІ РОСІЙСЬКІЙ ПОВНОМАСШТАБНІЙ ВІЙНІ ПРОТИ УКРАЇНИ	81
---	-----------

Алла Киридон, Сергій Троян ЕТАПИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	81
Олег Пошедін РОЛЬ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА У СПІЛЬНІЙ ЗОВНІШНІЙ І БЕЗПЕКОВІЙ ПОЛІТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	87
Svetlana Slusarenco THE SECURITY PARADIGM IN THE CONTEXT OF GEOPOLITICAL CHANGE	91
Тетяна Соломенна ЗБРОЙНА АГРЕСІЯ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ: ЗМІНА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ ВЕКТОРІВ	99
Віталій Чебаник СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО У ТРЕКАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄС: АМБІТНІ ПЛАНИ І РЕАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ	104
Максим Голобин, Ігор Гурак НЕДОРЕЧНІ ОБМЕЖЕННЯ ТА ПРОКРАСТИНАЦІЯ У КОНТЕКСТІ ДОПОМОГИ УКРАЇНІ З БОКУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПАРТНЕРІВ В УМОВАХ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РФ	108
Ernest Gavzer CRIMINAL PROSECUTION OF CASES INVOLVING MINORS WITHIN THE EASTERN PARTNERSHIP, IN THE CONTEXT OF GEOPOLITICAL AND SECURITY CHALLENGES...	112
Галина Невинна ТРИСТОРОННІЙ АЛЬЯНС РУМУНІЯ-УКРАЇНА-МОЛДОВА ЯК НОВИЙ ФОРМАТ ВІДНОСИН В РАМКАХ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА	116
Дмитро Пасс, Ганна Пурій ЗНАЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ САНКЦІЙ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ	120

Галина Невинна
*кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри політичних наук
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

ТРИСТОРОННІЙ АЛЬЯНС РУМУНІЯ-УКРАЇНА-МОЛДОВА ЯК НОВИЙ ФОРМАТ ВІДНОСИН У РАМКАХ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

З початком російсько-української війни у 2014 році та повномасштабного вторгнення росії на територію України постала очевидна потреба в переформатуванні стратегії Східного партнерства. Брюссель має єдиний підхід до усіх країн-учасниць даної політики, хоча є очевидними діаметрально протилежні їх зовнішньополітичні стратегії. Така різниця у зовнішньополітичних цілях країн-учасниць Східного партнерства перешкоджає поглибленню інтеграції у рамках формату та сповільнює реалізацію багатьох багатосторонніх ініціатив. Одним з нових форматів політики Східного партнерства ЄС може стати малий альянс України з Молдовою та, вже членом Союзу, Румунією.

Румунія є сусідньою країною-членом ЄС та НАТО, що посилює інтерес України та Молдови до поглиблення співробітництва з нею у тристоронньому форматі. Ці країни пов'язані історією, географією та спільним баченням майбутнього. Тому зміцнення політичних, інфраструктурних, економічних, безпекових та оборонних зв'язків є очевидним.

Варто зазначити, що тристоронній формат співпраці означених країн має позитивний досвід у реалізації Операційної програми Румунія – Україна – Республіка Молдова, яку фінансує Європейський Союз. Метою програми є транскордонна співпраця на зовнішніх кордонах ЄС. Програма пройшла три етапи розвитку та була пролонгована до 2027 року. Метою даної програми є створення додаткових переваг для прикордонних територій.

Формат відносин між Румунією, Молдовою та Україною дещо змінився після початку повномасштабного вторгнення росії до України. Пріоритетними стали питання енергетики, обороноздатності країн та економічна співпраця.

15 вересня 2022 року в Одесі відбулася зустріч міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби спільно з главою МЗС Молдови Миколою Попеску, міністром закордонних справ Румунії Богданом Ауреску та ще низкою чиновників з трьох країн. Це була перша міністерська зустріч в історії тристоронніх відносин між Україною, Румунією та Республікою Молдова. У зустрічі також взяли участь представники національних регуляторів трьох країн, а також провідних енергетичних компаній.

Міністри обговорили безпекову ситуацію в регіоні в контексті війни росії проти України. Були проаналізовані наслідки для безпекового середовища регіону, міграційні проблеми, гуманітарні потреби, забезпечення енергетичної безпеки та захисту безпечних та надійних видів транспорту та транзиту. Також міністри обговорили євроінтеграційний процес України та Молдови.

В ході зустрічі міністри засудили найрешучішим чином триваючу агресію Росії проти України, її суверенітету та територіальної цілісності. У Спільному комюніке зафіксовані основні сфери тристоронньої співпраці – енергетична стійкість, регіональна безпека та підтримка євроінтеграційного процесу України та Молдови [3]. Підписання тристоронньої угоди отримало втілення у багатьох двосторонніх та тристоронніх проектах, які сприяють посиленню співпраці між країнами.

Після повномасштабного вторгнення росії в Україну, енергетична стійкість та безпека постачання електроенергії стали важливими питаннями для України та Молдови. Українська компанія «Енергоатом» почала постачати електроенергію в Молдову з червня 2022 року. Енергоспоживання Молдови значною мірою залежить від ТЕЦ «Молдавська ДРЕС», що розташована на окупованій частині країни в так званому «ПМР» та належить російським бізнесменам. Зокрема в червні «ДРЕС» забезпечила 70% електроенергії, якої не вистачає Молдові з власних джерел, а «Енергоатом» – 30% [6].

Статус кандидата на членство в ЄС для України та Молдови разом з успішною синхронізацією їхніх мереж з Європейською континентальною мережею ENTSO-E, яка розпочалась 16 березня 2022 року, відкрило нові можливості для регіональної співпраці. Тому країни трикутника мають зацікавленість у тристоронній співпраці щодо покращення шляхів диверсифікації поставок енергії на основі збалансованих, прозорих відносин, які забезпечують конкуренцію, сприяють інтеграції ринків, збільшують обмін електроенергією між Україною, Молдовою та Румунією.

Спільними є зусилля країн у сфері оборони регіону на тлі агресії росії проти України. Підтримка Румунії, яку вона надає Україні на рівні двостороннього діалогу та на багатосторонніх майданчиках і включає в себе комплекс військово-політичних, дипломатичних та гуманітарних заходів. Румунська сторона повністю підтримує інтеграцію України до ЄС, а також приєдналася до держав, які розпочали з Україною двосторонні переговори у сфері безпеки.

Румунія надає Україні пакети військової допомоги та фінансову підтримку, зокрема, в рамках Ініціативи НАТО щодо нарощування оборонного потенціалу (Defence Capacity Building Initiative, DCB) [1]. 3 квітня 2022 року Румунія заборонила заходити у свої порти на Чорному морі та на Дунаї судам під російським прапором. На території Румунії організована підготовка українських пілотів; проходять навчання союзників у рамках НАТО з залученням українських збройних сил; навчаються парамедики. Румунія відіграє значущу роль у забезпеченні гуманітарних потреб десятків тисяч українських біженців.

З початком повномасштабного вторгнення транспортування українського зерна й розвиток пропускну́ї спроможності румунсько-українського кордону стали важливими сферами співпраці між двома країнами. Навесні 2022 року Румунія скасувала всі вимоги щодо дозволів для українських перевізників для спрощення логістики, проводила переговори з Україною щодо диверсифікації маршрутів українського експорту Чорним морем до країн ЄС. Після виходу РФ з Чорноморської зернової ініціативи влітку 2023 року та блокування морського експорту Україна розпочала транспортування зерна суходолом та річками. Румунія сприяла цьому, оголосивши про наміри збільшувати свої транзитні потужності з 2 до 4 млн т щомісяця. Румунія надалі продовжує робити інвестиції в налагодження інфраструктури для подальшого транспортування української продукції. ЄС на початку 2024 року виділив Румунії 126 млн євро до кінця 2024 р. для інвестування в її порти через навантаження від зростання експорту з України [1]. ГО Національна ліга транспортного бізнесу повідомила про прискорене будівництво магістралі, яка сполучатиме Бухарест з кордоном України і забезпечить вихід з України до румунських портів в обхід Польщі, Словаччини та Угорщини. Це відбулося на тлі зернових скандалів, які охопили відносини з низкою країн. Румунія була єдиною країною, яка не маніпулювала цим питанням, хоча і сама перебувала в передвиборчому процесі.

В рамках трикутника Румунія – Україна – Республіка Молдова також посилюється транскордонне економічне партнерство. 6 липня 2023 року був проведений тристоронній бізнес-форум, який об'єднав делегатів з трьох країн. Метою форуму був пошук нових шляхів соціально-економічної та політичної співпраці, спрямованих на розширення та зміцнення транскордонних відносин. Форум став платформою для напрацювання спільних рішень з низки важливих питань – від стратегій інтеграції в ЄС до посилення спроможностей бізнесу, очолюваного жінками, в умовах війни [4].

Спільними також є екологічні ініціативи. В жовтні 2023 року відбулась Міжнародна конференція «United for Justice. United for Nature», на якій Міністр захисту довкілля та природних ресурсів України Руслан Стрілець, Міністр навколишнього середовища, водних ресурсів та лісів Румунії Мірча Фечет та Міністр навколишнього середовища Республіки Молдова Йорданка-Родіка Йорданов підписали відповідну Декларацію про співробітництво. Сторони домовились про спільні дії довкола басейну річки Прут. Також Україна та Румунія домовилися посилити співпрацю і у інших напрямках довкілцевої політики, а саме щодо: захисту Чорного моря, управління відходами та якістю повітря, хімічного контролю та реабілітації забруднених ділянок, розвитку екологічно безпечних технологій тощо. Всі спільні прагнення та подальші дії закріпили у відповідному Меморандумі [5].

Посилення співпраці неодноразово підтверджувалось на зустрічах представників урядів. Зокрема чергові рішення щодо формату співпраці були окреслені 13 квітня 2023 року у Бухаресті у Спільній заяві міністрів закордонних справ Румунії, Молдови та України. “Розширення Європейського Союзу, а також поглиблена

співпраця з НАТО є ключовими в цьому відношенні, і ми й надалі докладатимемо усіх зусиль, щоб продовжувати сильну європейську та євроатлантичну підтримку регіону”, - зазначається у спільному документі [2].

Узагальнюючи варто зазначити, що інтенсивність співпраці країн у тристоронньому форматі Румунія – Україна – Республіка Молдова є додатковими інструментами майбутньої інтеграції України до Європейського Союзу та має потенціал до розвитку.

Список використаних джерел:

1. Давимука О. Актуальні тенденції зовнішньої політики і національної безпеки Румунії. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/aktualni-tendentsiyi-zovnishnoyi-polityky-i-natsionalnoi> (дата звернення: 10.04.2024).
2. Перун В. Україна співпрацюватиме з Молдовою і Румунією щодо вступу в ЄС, співпраці з НАТО і протидії російській агресії. URL: https://lb.ua/news/2023/04/13/551943_ukraina_spivpratsyuvatime_z_moldovoyu_i.html (дата звернення: 10.04.2024).
3. Спільне комюніке 15 вересня 2022, Одеса. URL: <https://romania.mfa.gov.ua/news/spilne-komyunike-15-veresnya-2022-odesa> (дата звернення: 10.04.2024).
4. Транскордонне економічне партнерство Румунії, України та Республіки Молдова посилюється завдяки тристоронньому бізнес-форуму. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/transkordonne-ekonomichne-partnerstvo-rumuniyi-ukrayiny-ta-respubliky-moldova-posylyuyetsya-zavdyaky-trystoronnomu-biznes> (дата звернення: 10.04.2024).
5. Україна, Румунія та Молдова розпочинають “командну” роботу задля сталого управління басейном річки Прут. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-rumuniia-ta-moldova-rozpochynaiut-komandnu-robotu-zadlia-staloho-upravlinnia-basainom-richky-prut> (дата звернення: 10.04.2024).
6. Україна підпише нову міждержавну угоду в енергетичній сфері із Молдовою та Румунією – Кулеба. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-uhoda-enerhetychna-haluz-moldova-rumuniya/32035662.html> (дата звернення: 10.04.2024).